

Інструменти підвищення ефективності діяльності органів влади

Д. В. Олійник, аспірант

*Харківський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президентіві України
61001, Україна, м. Харків, пр. Московський, 75*

Існує значна кількість літератури з проблематики ефективності діяльності органів влади, що присвячена або їх реальній діяльності у конкретних сферах, або узагальненню того, що вони *повинні* (чи не повинні) робити, але рідко розглядається те, що органи влади *можуть* робити, тобто інструменти діяльності, що використовуються ними чи доступні їм і які, безсумнівно, відіграють важливу роль у підвищенні ефективності. Тому спробуємо внести щодо цього певну ясність.

Р. Роуз визначає три динамічно взаємозалежних інструменти діяльності органів влади: організації, ресурси і програми. Дещо відмінну, хоча і зі схожими елементами, модель пропонує К. Худ, який робить акцент на інструментальних засобах, що знаходяться в розпорядженні органів влади, у якості яких він пропонує: центральну роль в інформаційних процесах; владу, що розуміється як встановлення правил і примус до їх дотримання; організаційні структури, як такі, що здійснюють безпосередні дії. Також можна відзначити поділ інструментів, виходячи з їхнього характеру, на «пряники, батого і проповіді», як це пропонує, наприклад, В. Бемелманс.

Базуючись на цих, найбільш розповсюджених поглядах і узагальнюючи їх, можна розділити інструменти діяльності органів влади на чотири типи: переконання, фінансові засоби, правила, організаційні структури.

Переконання ґрунтуються на контролі над інформацією й інформаційними потоками. Це передбачає, що роль органів влади і держави в цілому в інформаційних процесах ніколи не є нейтральною. Навіть підтримка і забезпечення «нейтралітету» чи «незалежності» інформаційних потоків, що так часто декларуються, слугують певним цілям, – підкреслюють демократичну сутність держави. Основною «оболонкою», у яку поміщаються переконання, є так звана «офіційна інформація», що розповсюджується по різних комунікативних каналах.

До *фінансових засобів* органів влади належать переважно кошти, що виділяються з бюджету, а також одержувані з інших джерел, дозволених чинним законодавством.

Наступним інструментом, якому часто не надають значення, є *правила*, якими органи влади регламентують свою діяльність. На думку К. Худа, ці правила хоча і базуються на чинному законодавстві, але можуть бути такими, що клієнт, прийшовши в організацію отримати на абсолютно законних підставах необхідну йому послугу, піде додому так нічого і не отримавши, чи отримавши не те, що йому потрібно. Щоб цього уникнути, варто при створенні правил керуватися приматом інтересів клієнта. Взагалі ж, правила регулюють не тільки стосунки між організацією і її клієнтами, але і з іншими

реципієнтами, як зовнішніми, так і внутрішніми, будучи тим самим дуже діючим інструментом.

Нарешті, останнім (за рахунком, але не за значенням) інструментом є *організаційні структури*, що є безпосередніми акторами, дії яких у значній мірі визначають кінцевий результат діяльності як окремих органів влади, так і державного сектора в цілому. У випадку, коли йдеться про ефективність державного сектора в цілому, місце організаційних структур займають органи влади.

На приведених інструментах можна проілюструвати розміщення основних акцентів у сучасній дискусії про ефективність органів влади. Так, у країнах західної демократії основний наголос робиться на фінансові засоби й організаційні структури, – саме вони вважаються основними інструментами в досягненні високої ефективності. Такий підхід описується часто цитуємим у літературі виразом: «Ми вимірюємо скоріше те, що є вимірним, ніж те, що є важливим». І дійсно, фінансові й організаційні показники легше піддаються визначенню, ніж показники, пов'язані з переконаннями і правилами. Навпаки, в Японії перевага віддається переконанням і правилам. Доцільніше ж вважати, що всі ці інструменти є однаково важливими і не можна віддавати перевагу одним на шкоду іншим, а легкість вимірності не повинна виступати показником важливості.

Також дані інструменти показують безпідставність існуючого розмежування таких понять як «ефективність органів влади» і «ефективність послуг, що надаються органами влади», оскільки ефективність послуг забезпечується ефективним використанням усіх інструментів діяльності, що знаходяться в розпорядженні організації, а це, у свою чергу, можливо лише у високоефективній організації.

Література:

1. Bemelmans V. Carrots, Sticks and Sermons – Policy Instruments and Their Evaluation / V. Bemelmans. – New Brunswick: Transaction Publishers, 1998. – 379 p.
2. Hood C. The Tools of Government / C. Hood. – London: Macmillan, 2003. – 274 p.
3. Rose R. Understanding Big Government – The Programme Approach / R. Rose. – New York: Sage, 2004. – 306 p.